Q. D. B. V.

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

ASTHMATE,

Quam

AUTORITATE ET SUFFRAGIO

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

in illustri Salanâ,

PRÆSIDE

DN.

RUDOLFFO WILHELMO

Krauß/

Phil. ac Medic. D. Pract. & Chim. Profess.

Publ. Ord. Facultat. Med. Seniore gravissimo, nec non

S. R. I. Academ. Nat. Curiosor. Collegâ

primario,

Domino Patrono ac Præceptore suo maximè suspiciendo,

PRO LICENTIA

Summos in Medicinâ honores consequendi,

publicæ disquisitioni subjiciet

MAURITIUS HÜSELITT,

Kerbelizio-Magdeburgensis.

A.D. April. Ann. M DC LXXXIII.

Horis ante- & pomeridianis.

JENÆ

LITTERIS NISIANIS.

DISSERTATIONIS INAUGURALIS

De

ASTHMATE

PROOEMIUM.

ANtiquitatem refert *Masenius Spec. veritatis occult.* Junoni templum ſine tecto & foribus exſtruxiſſe, ut innueret, AEREM non includendum loco, ſed omnibus communem eſſe, ac patere debere, cum ad vitam maximè neceſſarius ſit.

Inevitabilem hujus uſum ſecum perpendens Imperator Orientalis *Paphlagon,* nusquam ſibi uberiorem quæſtum ſpoſpondit, quàm ex hoc, ſi eidem vectigal imponeret. Vid. *Jac. Pontanus bellariis Atticis pag. 820. & 821.*

Arctiſſimum aëris cum vitâ nexum innuit *Galenus 6. de loc. affect. c. 5.* ubi ſpirationem à vitâ, & vitam à ſpiratione ſeparari non poſſe aſſerit, adeò, ut vivens omninò ſpiret, & ſpirans omnino vivat.

Operam ego fruſtra inſumerem, ſi hoc, utpote quod ſana ratio probat, & experientia, dubiorum victrix edocet, prolixis autorum teſtimoniis adſtruere conarer. Sufficiat ergo hîc adduxiſſe *Nobiliſſimi & Excellentiſſimi Dn. D. Wedelii, Præceptoris & Promotoris mei ætatèm colendi, in physiolog. med. p. 160.* teſtimonium, quòd ſcilicet aëris

introitus & exitus si præcludatur, circulationis negotium & vita periclitentur, id quod experimento Chicotii probat; ut & nominasse affectum commiseratione dignissimum, ASTHMA, cum salvi ac incolumes habiti quoad cætera, huic autem obnoxii, spe citius, denegato spiritu, æquè, ut in anginâ vitæ discrimen incurrant; & cujus gravitate permoti Jurisconsulti asthmaticos juxta ac hystericas à torturâ criminali absolvunt, de quo *Ammann. med. crit. cas. 19.* & *Paul. Zacch. quæst. medico-legal. l. 2. t. 2. q. 4.*

Hujus itaque affectus scrutinium loco SPECIMINIS INAUGURALIS suscipiemus: Faxit DEUS, ut feliciter!

CAPUT PRIMUM
De
ὀνοματολογίᾳ atque πραγματολογίᾳ asthmatis.

DIssertaturo melioris methodi ergo, & ad evitandas inutiles λογομαχίας incumbit dilucidè tradere, quid res, circa quam versatur, sit, & in quibus cum aliis conveniat, aut discrepet. Cumque id ipsum etiam mearum partium esse videatur, primam curam nominis evolutioni impendam.

ASTHMA natales suas debet Græciæ, ubi vel à verbo ᾄδω cano, ᾆσμα cantilena & nostrum ἆσθμα juxta *Schrevelium in lexico*, & *Caspar. Hoffmann. in institut.* ortum; vel à verbo ἀσθμάζω, quod τὸ ἀθρόως προσπνεῖν, hoc est cum anhelitu respirare denotat, & in hoc significatu frequenter in usu est Græco scriptori *Aretæo;* ut adeò asthma per anhelitum seu anhelationem Latinis rectè exprimi putemus. Qui enim affectu asthmatico laborant, densè, cum anhelitu, sono etiam spiritum ducunt; dicant hoc alii ægros tales canere, per me liceat, quia nihil ad curationem facit. Natus hinc videtur vul-

vulgatus ille, magisque memoriæ, quàm imitationi inservi-ens versus. Dyspnoea se celat, canit asthma malumque revelat.

Quamvis verò difficilis respirationis diversæ in praxi notentur species, quæ gradu potissimum differunt; confundi tamen inter se quandoque *asthma, dyspnoeam* & *orthopnoeam* etiam ab ipso *Hippocrate, Galeno* & *Aretæo* notat *Foësius in Oeconom. Hippocrat. sub hac voce.*

Ex recentioribus quoque idem faciunt plures. Ita non satis eas distingvit *Junkerus de diætâ c. 14. Sennert. med. pract. l. 2. p. 3. c. 2.* & *Sylvius,* qui ob discrimen parvi pensum virgulam *Ammanni* subit *in Paræneſ. ad discentes pag. m. 152.* Plura de confusione & differentiis horum nominum annotavit *Bartolettus Meth. de diffic. resp. l. 2. Synops. 3. c. 4. p. 69. & Syn. 4. c. 5. p. 67.*

Optimè, secundùm plurimorum autorum sententiam *Celsus* singulas species distinctim exponens *l. 4. c. 4. de diff. respirandi* ait: Est circa fauces malum, quod apud Græcos aliud atque aliud nomen habet, prout se intendit. Omne in difficultate spirandi consistit: Sed hæc, dum modica est, neque ex toto strangulat, *dyspnoea* appellatur: cum vehementior est, ut respirare æger sine sono & anhelatione non possit, *ἆσθμα*: cum accessit id quoque, ut non, nisi erectâ cervice spiritus trahatur, *orthopnoea.*

Est itaque asthma densa, frequens & laboriosa respiratio, quæ *Hippocrati πυκνὴ, Hesychio σύριγμα, Latinis* anhelatio, item suspiriosus anhelitus, aliis suspirium nominatur, ceu videre est apud *Plinium,* it. *Senecam,* qui in *Epist. 55. pag. m. 134.* addit: Omnia corporis aut incommoda, aut pericula per me transierunt, nullum mihi videtur hôc molestius; quid ni? aliud enim quicquid est, ægrotare est: hoc est animam agere itaque medici hanc meditationem mortis vocant. De quo etiam videatur *Joh. Rhodius in emendat. & not. ad Scribon. Larg. comp. 76. Helmontius* asthma siccum epilepsiam, morbum caducum pulmonum & comitialem vocat. *Germani* dicunt der kurtze oder schwere Athen/das Keichen/die Engbrüstigkeit/ der Dampf/ vulgus der Dumpf.

His præmisſis *aſthma* definimus, quòd ſit *reſpiratio valdè difficilis, frequens, denſa & plerumque ſonora à pulmonum motu, expanſione ſcilicet & collapſu debitô, aërisque ſufficientis receptione præternaturaliter prohibito ortum ducens.*

GENUS proximum poſuimus *reſpirationem difficilem.* Liquet hoc in aſthmaticis non ſolùm ipſorum ſenſuum, imprimis oculorum & aurium; ſed etiam auctorum teſtimonio. *Galenus l. 7. de comp. med.* ait, aſthma eſt ægritudo pulmonum, per quam patiens citra febrim densè & crebrò reſpirat, qualiter curſores. Prolixius hoc exponit *Platerus tract. de funct. læſis. l. 2. c. 4. p. 415,* dicens, ægros in aſthmate cum difficultate crebram, ac ſi nimio motu fatigati eſſent, ducere reſpirationem, unde anheloſi & ſuſpirioſi dicantur, tusſire quoque, ſed nihil purulenti exſpuere, & in pulmonibus interdum fiſtulationem quandam, vel ſtertorem audiri.

Difficilem valdè, frequentem & plerumque ſonoram hanc in aſthmate reſpirationem vocavimus, ut indicemus, quàm depravatè actio pulmonum in- & exſpiratoria perficiatur. *Vincentius Alſarius Crucius de quæſitis per epiſtolam in arte medicâ cent. 2. p. 93.* rationem hujus tàm crebrò ac densè ſpirandi neceſſitatis in aſthmaticis hanc tradit, quòd, quia pulmonum fiſtulis occluſis natura ſemel & unico inſpiratu cor abundè refrigerare, materiamque vitalis ſpiritus illi ſuggerere non admodum valeat, ut nec fuliginoſos halitus per exſpiratum excludere tàm facilè poſſit, ideò anhelitu, & quodam veluti ſuſpirio hunc defectum compenſare cogatur.

Addimus τὸ *plerumque* ideò, quòd ſecus, ac *Hoffmannus Inſt. med. l. 3. c. 79. §. 4.* & alii quidam volunt, exiſtimemus ſtertorem ſeu ſibilum non neceſſarium eſſe ad aſthma, multò minus cum *Ludovico Mercato* faciamus, qui rationem formalem in iis quærit. Sufficit enim in aſthmate reſpirationem graviorem & laborioſiorem, quàm in dyſpnoeâ adeſſe, licet non ſemper ſit ſonora, legi de hac controverſiâ poteſt *Bartolettus l. c. ſynopſ. 3. c. 4. p. 65.*

CAPUT SECUNDUM
De
Subjecto.

UT duci bellico ad res ſuas probè gerendas non ſufficit noſſe hoſtem adeſſe, ſed explorandum quoque eſt, ubi ille lateat, anque, & quomodo ibi munitus ſit & vallatus, ne dubiam fortunæ aleam ſubeat; ita medico morbi focus & locus probè explorandus, ne ignoratis his remedia præſcribantur in caſſum. SUBJECTUM itaque affectus noſtri, principale quidem, ſeu locus primariò affectus ſunt pulmones cum ſuis bronchiis, hoc eſt veſiculæ illæ membranaceæ cum aſperæ anteriæ propaginibus ferè innumeris, tàm extra, quàm intra parenchyma diſperſis, de quibus legi poteſt *Malpighius*; negari tamen haut poteſt, quòd interdum ipſi pulmones aërem recipientes, interdum viæ, per quas aër in eos tranſit, ſeorſim affectæ reperiantur.

Minus principale ſubjectum, quod quidam focum appellant, poſſunt eſſe omnes reſpirationi inſervientes partes, imprimis muſculoſæ ac nervoſæ thoracis & abdominis, it. ſtomachus, epar, lien, uterus, quæ, prout læſæ tàm reſpirationem difficilem, aut ſaltim non ſatis liberam reddendo, quàm aſthma producendo plurimùm poſſunt.

Ex dictis concludere licet, pulmones hunc affectum interdum pati per eſſentiam, interdum per conſenſum, ſeu quod eò redit, ratione loci & foci; quandoque enim propriâ culpâ afficiuntur, quandoque verò peccata aliarum partium, reſpirationi inſervientium luunt, cui ſcopo velificatur communio viciniæ, vel vaſorum, vel officii juxta *Theoremata Medica Excell. Dn. D. Wedelii Part. II. Sect. I. §. 52.*

CA-

CAPUT TERTIUM

De

Caufis.

Ὁ Ἄριστα γνοὺς ἄριστα θεραπεύει vulgo dici folet. Hoc, & quia tunc demum aliquid fcire dicimur, quando per caufas cognofcimus, de CAUSIS afthmatis nos jubet effe follicitos.

Difpefcimus has in *immediatas* & *mediatas*, quæ iterum vel *proximiores* funt, vel *remotiores*.

Immediatæ, feu proximæ caufæ vices fuftinet infufficiens veficularum membranacearum pulmones conftituentiũ motus, expanfio fcilicet & collapfus, quo obftante aër in- & exfpirandus non poteft legitimè reciprocari, neque inde alteratio & circulatio fanguinis benè perfici.

Mediatæ proximiores funt omnia illa, quæ aut aëris liberum introitum in afperam arteriam atque bronchia pulmonum prohibent; aut quæ pulmonum expanfionem ad aërem fufficienter hauriendũ atque emittendum impediunt; id quod rurfus propter varias accidere poteft caufas remotiores. Cum enim in refpirationis negotium ritè perficiendum unà cum pulmonibus os quoque, nares, larynx, afpera arteria, mufculi thoracis, abdominis, diaphragma aliæque plures corporis noftri partes confpirent, præterea quoque aër infpirandus legitimam fui requirat difpofitionem, facilè perfpici poteft afthma à variis caufis produci poffe.

Referemus nos in præfenti faltem potiores in triplicem claffem, quarum *prima* continebit ea, quæ afperæ arteriæ propagines per pulmonum fubftantiam hinc inde difperfas, ipfosque pulmones conftringere; *Secunda*, quæ dictas partes quocunque modo obftruere: *Tertia*, ea, quæ locum pulmonum expanfioni ad fufficienter infpirandum neceffarium præoccupare, vel pulmones ab ipfius occupatione detinere poffunt.

Conftringendo pulmones afthma inducunt omnia,

quæ

quæ ſpasmodicè afficere poſſunt fibras nervoſas, ab his ſiquidem, ut omnium partium contractio & relaxatio perficitur, ita quoque ſpiritalis fiſtulæ bronchia, ipſæque veſiculæ membranaceæ, quin tota pulmonum compages naturaliter & præternaturaliter conſtringuntur.

Pulmones qui curatiùs intuetur, ipſorumque ſubſtantiam & compagem exactius conſiderat, diverſam ibidem deprehendit tùm materiam, tùm conformationem; ſubſtantiam nempe membranoſam & texturam veſiculoſam, ita ut pulmo nihil aliud ſit, quàm congeries ex innumeris veſiculis membranaceis invicem conſitis, quas intercurrunt vaſa ſangvifera, ut & nervi, qui expanduntur in filamenta nervea fibroſa, pulmonum vaſa amplectentia, & ab extra efformantia pulmonum plexum reticularem fibroſum, qui extrinſecus ambit pulmonum veſicularum congeriem.

Quando igitur plexus hic nervorum fibroſus præternaturaliter ſe conſtringit, pulmonum ſufficiens expanſio ut fiat, impoſſibile eſt, ſive, ut benè hanc in rem loquitur *Joh. Bapt. du Hamel. oper. Philoſ. l. 2. c. 5. p. 185.* nervis, qui pulmonum vaſa amplectuntur, convulſionibus vexatis, arteriæ, & bronchia pulmonum arctius conſtringuntur. Atque hinc valdè difficilis, denſa, crebra & ſuſpirioſa reſpiratio preſſo pede ſequitur: Imprimis ubi ſimul nervorum thoracicorum fibræ præternaturaliter affectæ ſunt: quemadmodum enim hi ad legitimum pulmonum motum multum faciunt; ita irritati, ſeque conſtringentes eundem difficilem reddunt & aſthma promovent. Quamvis verò hujusmodi aſthmatis, aliàs convulſivi, & *Helmontio* epilepſia pulmonum dicti, rariores annotatas inveniamus obſervationes, ideò tamen ab hôc, ad rariſſimè contingere concludere velle abſonum videtur. *Platerus l. c. p. 419.* ejusmodi aſthmata nullis aliis pulmonum affectorum indiciis apparentibus continuò ægrotos infeſtaſſe obſervavit.

Hujus modi aſthmata convulſiva induci plerumque ſolent ab acidis, acribus, fibras pulmonum & thoracis nerveas rodentibus, ipſisque ex ſuâ naturâ nocivis. Potiſſimùm verò fu-

rò fumi, vapores ac halitus acres, rodentes, ♀ei, arſenicales, quales gas carbonum, ♁ium, ⊕lica, item ſtannum, bismuthum & ejusmodi alia, ignis torturæ inter operandum expoſita exhalant, hunc effectum relinquunt. Videmus hinc ſtannarios, aurifabros & illos, qui cinnabarim factitiam conficiunt, vel arſenicum aut ☿ vivum ſublimant, ut & qui carbonum gas inter operandum ad ſe trahere non ſuperſedere poſſunt, e.g. carminarios, plerumque aſthmate torqueri.

Commiſeratione digni ſunt metallarii, qui candelæ inſtar aliis inſerviendo ſe ipſos conſumunt; Pulmonum quippe malis, in ſpecie aſthmate affliguntur ſæpiſſimè; hinc etiam indoctum ac imperitum vulgus hunc affectum à loco ſumto vocabulo die Bergſucht appellare ſolet, referente *Samuele Stockhuſio, celebri Goslarienſium medico in append. de montano affectu p. 3. D. Michaëlis, Profeſſor quondam Lipſienſis celeberrimus in diſſertatione de morbis metallariorum* ejusmodi affectu laborantes μεταλλονοσοῦντας vocat. Poſſet ergo aſthma montanum μεταλλονόσημα vocari. Plura de his vid. ap. *Paracelſum in tr. de morbis metallariorum in oper. pract. 1. p. m. 643.* it. *tr. de morbis ex ♀ro l. c. p. 478. & lib. de aſthmate ʃ. 1. Helmontium libro aſthma & tuſſis* inſcripto. *Galenus* quoque jam olim notavit circa calchanti venas verſantes aſthmaticos eſſe.

De ♀atis filis notavit ſæpius laudatus *Dn. D. Wedelius*, quòd mulier his ducendis operam navans aſthmatica reddita, ſuffocationis ac mortis metum adſtantibus inculcaverit. Hinc medicamentum *Helmontianum, lib. cit. ʃ. 77.* traditum, & à multis ſingulare & quaſi univerſale experimentum in peſte creditum, quando ♀is fumo vaſe quodam excepto, ipſique probè incluſo vinum affunditur, ſæpius de die, loco potus hauriendum, it. ſuffimigium ex ♀e vivo in peſte, mihi non adeò tuta, omnibusque convenientia videntur auxilia: neque aliud mihi perſvadebit *Williſius*, licet *pharmaceut. rational. ſect. 1. c. 6. p. 52.* hæc adeò commendet, ut etiam aërem ♀eum, craſſum, qualis Londinenſis eſt, phthiſicis maximopere conducere tradat. Obſtat nimirum, quòd vaſa metallica in domibus ſuſpenſa ab eodem aëre facilè corrodi, pulmonesque

exul-

exulcerari atque inflammari ab aliis dicantur, de quo videatur *Excell. Dn. D. Bohnius de aëris in ſublunaria influxu pag. 79.* it. *Voglerus in diætetico pag. 172. Hogelandus in oeconomiâ animali pag. 117. & 118.* Accedit, quòd huic ſententiæ Williſii contrarietur ipſius conterraneus *Dygbæus*, Angliæ Cancellarius, *in oratione de pulvere Sympathetico* (reperiendâ in *Sylveſtr. Rattray theatro Sympathet. p. 90.*) affirmans, quòd, qui pulmones habent debiles & infirmos, hoc incommodum illico animadvertant, unde quoque fiat, ut dimidia hominum pars, qui Londini diem obeunt ſupremum, peripneumoniaci, vel phthiſici moriantur, atque continuò ſanguinem ex ulceratis pulmonibus exſpuentes vitam cum morte commutent. In principio malum hoc curatu dicit eſſe facillimum, & nihil aliud hîc eſſe opus, quàm ut ægri aërem commutent. *Excell. Dn. D. Præſes* cauſam hujus effectus primariam rejicit in gas carbonum foſſilium Steinkohlen / cum nebuloſus ille, quem tempore autumnali & hyemali Londini obſervavit aër, manifeſtiſſimè dictorum carbonum odorem ♀eum naribus exhibeat, notumque ſit, quòd ibidem propter raritatem, indeque ortam caritatem carbonum lignorum, quos Schmahlkohlen vocare ſolent, foſſilium autem abundantiam, duplicemque in comburendo uſum, vix centeſima hominum pars aliis, quàm foſſilibus utatur. Accedit huic ſententiæ ſæpe laudatus *Dn. D. Wedelius in phyſiolog. med. p. 154. §. 6.* Reſpirationem difficilem Anglis frequentem in craſſum, nebuloſum, frigidum denſumque aërem rejiciens.

De aſthmate à fumo ☿iali excluſo in puello aurifabri ſcribit *Horſtius l. 7. obſ. 25.* quemadmodum & inunctos ob luem Gallicam ex ☿io ſæpe aſthmaticos fieri aſſerit *Thomas Groſſius* Medicus Italus *de morbis capitis & thoracis p. 461.*

Solent præterea alii quoque vapores, halitus, aut fumi copioſi, acres, vel craſſi, pingves, putridi in cryptis, & locis anguſtis incluſi, it. ex navium carinis exhalantes, nervos irritando, & pulmonum vaſa obſtruendo difficilem reſpirationem, aſthma & mortem ipſam intrantibus, ibique ad tempus commorantibus, inducere. Referri huc aliquo modo poteſt

vapor musti fermentantis, & cerevisiæ novæ; videmus enim illos, qui cellas, ubi tales potus repositi sunt, intrant, nisi maturè retrocedant, prosterni, spasmodicos pati motus,& suffocari; Si verò recesserint, aut ab aliis inde exportati fuerint, cum difficultate summâ & anhelitu aërem trahere.

De vapore ex lixivio & calce idem notat *Gregor. Horst. Tom. 2. obs. 4.* Familiare hinc est asthma iis, qui saponem & candelas conficiunt, it. doliariis, braxatoribus & similibus. Nam ejusmodi fumi & vapores tùm fibras nerveas partium respirationi inservientium irritant, exsiccant & constringunt, tùm ob densitatem & copiam pulmones nimiùm subitò & cum impetu implent, eorum motum sufflaminant, & pro re natâ planè tollunt, sicque non tantùm anhelosam & difficilem respirationem, sed etiam suffocationem ipsam inducere possunt. Nobiscum sentit *Fortunatus Fidelis de relationibus medicorum,* (qui liber plures amatores sperans, licet bonæ notæ aliàs, autorem dissimulans, *Thomæ Reinesii* nomen præfixum gerit, & *schola Jurisconsultorum* audit) *l. 4. c. 3.*

Ex dictis patere spero, quæ pulmones constringendo difficilem & anhelosam generare possint respirationem, quamvis non negem eorum haut pauca simul pulmonum angustos canales obstruendo id præstare, & sic ad secundam quoque classem, quam nunc aggrediemur, referri posse,

In hac obstruentium classe alia *solida* sunt, alia *humida,* alia *vaporosa,* eaque vel ibi nata, vel aliunde eò delata.

De scholarum pulvere refert *Helmontius lib. asthm. & tuss. §. 24.* quòd monachus quidam, quoties excitatus pulvis, penè præcluso anhelitu moribundus jacuerit. Hinc etiam lapicidæ à pulvere subtilissimo, quem inter laborandum attrahunt, qui etiam clausam vesicam suspensam transit, asthma contrahunt vid. *Diemerbr. anatome p. 510.* & *Walæus operum l. 2. c. 13. Velschius Ephemerid. German. ann. 1. obs. 158.* qui tussim siccissimam cum materiâ calculosâ calcem referente, item phthisin ac hæmoptysin à catarrhis lapidescentibus notavit. *Epiphanius Ferdinandus hist. med. 48. p. 145.* de asthmatico suffocationem minante narrat, quòd lapidem ad magnitudinem fabæ,

cine-

cineritii coloris & asperum excreverit. Plura de his mortem inferentibus habet. *Joh. Rhod. cent. 2. obs. p. 67. Hœferus Hercul. Med. l. 2. c. 2. p. m. 146. & Platerus obs. l. 1. p. m. 168.* memorat se in quatuor ægrorum asthmate laborantium pulmonibus calculos innatos reperisse, atque inter hos tertium exscreatione rejectum fuisse, quartum verò in pectore circa jugulum, in medio intersepientium thoracis membranarum, glandulis illis accrevisse. Articulum pollicis æqvavit calculus iste, cujus mentionem injiciunt *acta Danica ann. 1671. & 1672.* asthma generans, tussique tandem rejectus. Adstipulatur dexteritas anatomica *Excell. Dn. D. Faschii*, patroni & præceptoris mei plurimùm venerandi, qui in pulmonibus asthmatici cadaveris lapillos inventos testatur.

Sæpius verò hi observantur seorsim in substantiâ pulmonũ ac bronchiis, quàm in utrisque simul; *Fabrit. Hildanus cent. 2. obs. 29.* in asthmatici cadavere in pulmonum substantiâ lapidem prædurum & undique asperum nucis juglandis magnitudine validissimâ quâdam tunicâ carneâ inclusum invenit. *Helmontius* partem pulmonum lapidescentem observavit *tr. asthm. & tuss. §. 46.* Et videtur arthriticos, nephriticos, hypochondriacos conspirantes (ut loquitur *Exc. Dn. D. Wedelius Theor. p. 94.*) facilius hoc vitio corripi posse, cum à dispositione ad habitum facilis detur transitus. *Vincentius Alsarius Crucius loco supra cit.* in illustrissimo quodam principe ex doloribus nephriticis, propter varios, asperos, angulares & aliquos valdè acutos calculos intra unum ex ureteribus impactos emortuo, dissecto cadavere varios invenit in pulmonum substantiâ lapillos, formæ potius latioris, omninò leves, qui exsiccati instar spongiæ foraminibus pervii visi sunt. De calculis bronchiis & asperæ arteriæ extus insidentibus observationem vide ap. *Theod. Kerkringium spicileg. anatom. obs. 27.*

De generatione horum videri potest *Schneiderus de catarrhis l. 3. p. 232.* & *Fernel. Patholog. l. 5. c. 10.* Plura de his desiderans evolvat *Forestum obs. l. 16. 10. Bartholin. de pulm. p. 33. & seq.* it. *Scaliger. Exercit. 108.*

Referre huc placet memoratu dignissimum epar gallinæ vulgaris lapidescens ante aliquot dies *Excell. Dn. D. Præsidi* transmissum, meisque oculis & manibus ab ipso expositum: emerat nempe vicina ipsius à quâdam rusticâ gallinam vulgarem, quæ vix respirare poterat, ita ut *Dn. D. Præsidi* asthmatica videretur, eâ mactata, cum coqua ani sphincterem abscidisset, ut intestina extraheret, digitum in abdomen gallinæ intromittere non poterat, quia renitens quid ibi obstare observabat, quod oculis admotis videbatur instar lapidis, ampliato igitur foramine extraxit epar planè ferè lapidescens atque admirandæ & stupendæ magnitudinis, quod pugnum superabat, & pendebat tres partes libræ & unciam cum scrupulis duobus. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Abscessus etiam, tubercula, it. steatoma & ossa in pulmonibus reperta asthma producere posse ex oculatâ & sensatâ experientiâ probat *Epiph. Ferdinandus l. supra cit.* it. *Schenkius in obs. l. 2.* Sic de vasculis variis è pulmonibus asthmaticorum per tracheam rejectis scribit *Hollerius de morbis internis p. 685.* De vomicâ pulmonum vid. *Galen. l. 4. de loc. affect. c. 7. & 8.* Plura, quæ vel compressione, vel constipatione liberum aëris transitum pulmonibus denegare & asthma inducere valent, ex auctoribus adducere possem, si tempus & institutum permitterent.

Humorum culpâ accidit asthma, quoties aut ipsa massa sanguinea copiâ peccat, vel præter naturam ebullit, vel impetuosius ad pulmones ruit, vel quoties circulatio ipsius impeditur; aut quando humores viscidi, pituitosi, feculenti, ut & nimis tenues serosi ad pulmones sensim, vel copiosè delabuntur, ac ibidem congesti, & detenti lentorem contraxerunt, it. tales ibi nati sunt. In sangvine & humoribus ad asthma disponendis haut parum valet aër inspiratus, vel ambiens frigidior, humidior & calidior. Observantur hinc ut plurimùm affectus hi catarrhales tempore veris, hyemis & autumni, in quibus tempestas admodum variabilis, & mutatio quandoque nimis subita, quandoque verò tardior, plerumque tamen frigidior & humidior observatur. Æstas nimiùm fer-

fervens, quia humores multum liquat, & ad fluxum excitat, in dispositis ad pulmones eos defluere & asthma producere facit.

Confert huc quoq; suum illa aëris subitanea mutatio, quando, qui variis de causis v.g. à laboribus, saltatione, cursu, arte pugillandi, à nimis calefactis hypocaustis incaluerunt, subitò vel frigidi potus ingurgitatione, vel pectoris denudatione, balneatione æstate in aquis fluentibus, aut aliis modis aëri frigido corpus exponunt, atque sic de contrario in contrarium ruunt; ob pororum enim subitaneam constipationem vapores per eos exitũ propter motũ quærentes, nunc vero impediti, retrocedunt, turbant humores, eos vitiant, incrassant, & haut rarò cum impetu in pulmones ruere faciunt, sicque asthma producunt. Legi de his possunt observ. *Plateri* it. *Med. Crit. Amman. cas. 59. Carolus Piso pag. m. 222.* refert, quod mulier asthmatica curata, in Februario, manè imprimis ac vesperi aëris injuriæ se exponens, recidivam passa sit. Conf. *Schenk. observ. l. 2.*

De frigidi potus ingurgitatione, imprimis post nimium motum, ipsiusque noxâ, quodque pectoris hydrops inde quandoque emergat, legi potest *Carol. Piso. l. c. p. 223.* it. *p. 195. 205. 213.*

Ex motu quoque sanguinis vitiato, & quidem *aut* impedito, idquod fit vel culpâ venæ, vel arteriæ pulmonalis, vel utriusque obstructæ, vel si etiam cordis alteruter ventriculus obstaculum contineat, ut inde compedes circulationi sanguinis & consequenter respirationi injiciantur; *aut* aucto ob nimium cursum, saltationem, risum, it. Venerem, potum, asthma oriri posse certum est. Ira, terror & alii animi affectus tùm σάσιν, tùm etiam turgescentiam sanguinis & majora quandoque post se trahunt. Verbo, quòd à legitimâ circulatione commoda, tot ab ejus defectu & excessu incommoda metuenda vid. *Thom. Bartholin. diatrib. de pulm. c. 2. p. 27.* It. *Willis. de medic. oper. sect. 1. c. 2. p. 26.*

Pertinent huc quoque excretiones variæ sanguinis & seri alias consvetæ suppressæ, si scilicet nec per debita loca, nec justo tempore, quæ evacuari natura vult, v. g. per ☐am, alvũ, sudorem,

dorem, aut insensibilem transpirationem, it. per consveta ulcera v. g. fonticulos, aut ulcera antiqua evacuentur, ut innotescit ex *Rhod. obs. 27. cent. 2.* it. ex *Carol. Pison. p. 176.* & *obs. 49. p. 191. Joh. Theod. Schenk. de sero sanguinis pag. 56.* & *Christoph. Benedict. in theatr. tabidor. p. 43.* qui notanter addit, si malo superveniant seri excretiones cessare illud.

Sequior sexus, si menstrua vel lochia non debitè fluant, valde ad asthma propensus. vid. *Poter. cent. 2. obs. 16. p. 116.* & *Zacutus Lusitanus hist. 2. l. 3.* Neque sanguinem hunc facilè ad pulmones viam invenire posse dubitabit, qui quandoque eum per os rejici ab experientiâ edocetur.

De herpete, vel serpigine curâ aniculæ imprudenter repercussis vid. *Lindenius in Coll. Med. M. S. ad Hartmann. l. 2. c. 94.* De achoribus à toto capite manantibus intempestivè suppressis *Carolus Piso l. 1. p. 192.* De podagrâ luto marino repulsâ *Benedictus theatr. tabidorum Exercit. 10. p. 45.* De ulceribus rheumaticis intempestivè suppressis, vel clausis asthma generantibus nos erudiunt *Eph. German. ann. 1. obs. 105.* & *Timæus* passim *in epistolis & responsis* suis inculcat, ne quis hujusmodi ulcera sine sufficienti evacuatione claudat, quia cœcitatem & alia mala, imò mortem ipsam quandoque inde oriri memorat.

Vaporosam, vel potius flatuosam quoque asthmatis causam esse posse testatur non solùm *Lindenius Meletem. l. 2. ∫. 54. pag. 100.* Sed etiam observationes ex practicorum libris id confirmant. Flatus sanguini commixtos accusat *Heurnius de morbis pectoris cap. 4.* eosque pulmones & vasa sanguifera extendere tradit *Fienus de flatibus c. 9. Bartolinus de pulmonibus c. 47. & 48.* nec non *Bonettus sepulchret. anatom. l. 2. sect. 1. obs. 147.* it. *Hœchsteter. obs. med. decad. 9. cas. 9. p. 370.*

Quæ tandem locum expansioni pulmonum ad inspirandum necessarium præoccupant, vel pulmones ab illius occupatione detinent, varii generis sunt. Sic luxationes vertebrarum colli quandoque asperam arteriam comprimendo, ne sufficienter expandi possit, asthma generant, quod in percussis circa occiput, vel vertebras colli videre est, ut inquit *Sorbait.*

Sorbait Med. pract. p. 1 c. 44. Sic hydrops ut pulmonum, ita & thoracis asthmaticos facit, vid. *Carol. Piso l. c. obs. 52.* & *seq. Joh. Theod. Schenk. de sero Sanguinis p. 55.* Item *Trusthonus de respiratione pag. 70.* in chlorosi, hydrope atque omnibus cachecticis difficilem respirationem sæpe oriri à ventriculo, intestinis aut abdomine flatu vel humore distentis, unde pulmonum regio arctior fiat, & diaphragma sursum tendatur, testatur. De hypochondriis flatibus refertis & diaphragma comprimentibus, ipsiusque motum impedientibus vid. *Riverius in prax. med.* Gibbosos ob angustiam pectoris in asthma pronos, imprimis autem illos, qui specie gibberis λόρδωσις vocatâ laborant, quando nempe spinæ introrsum sunt conversæ, notum est. Cæterùm de vitio conformationis thoracis eleganter disserit *Senguerdius in osteolog. p. 39.* verbis Spigelii allegatis. Thorax immobilior reddita ab obesitate nimiâ, ejus musculos ut & cor aliasq; partes occupante, asthmati plerosq; obnoxios reddit. Fores etiam pandunt huic malo virgines Terentii junceæ, quibus major cura formæ, quàm sanitatis, ut etiam in has invehatur *Hoeferus in Hercule medico l. 3. c. 1.* A compressione forti thoracis derivat quoq; asthma *Deodatus in valetud. p. 167.* Ideò ansam huic malo suppeditare queunt, qui arti pugillatoriæ dediti, ictus vel pulsus validos thorace ac abdomine excipiunt, quippe quo mucronata cartilago facile incurvari atque asthma acquiri datur. Conf. *Sennert. pr. med. l. 2. p. 2.*

Præter dicta huc pertinent corpora alia, e.g. excrescentia, vel materia copiosa, steatomata, ulcera, it. fœtus, mola in abdomine contenta, quia hæc partes respirationi inservientes in officio suo impediunt. *Kerkring. l. a. obs. 89.* difficultatem respirandi atque mortem in quodam deduxit à sacco membranaceo sub diaphragmate latente, in quo quadraginta unciæ aquæ post mortem repertæ fuere.

Pulmones costis vel pleuræ adnatos hujus affectus reos pronunciat *Joh. Daniel. Horstius Manduct. ad med. p. 77. 80. & 82. Helmont. l. c. §. 46. & 47.* & *Tulpius l. 2. obs. 17.* Contra verò à reatu eos absolvunt *Fortunat. Plempius in F. M. l. 2. p. 133.* & *Kerkring. Spicil. anatom. obs. 72. p. 144.* Utriusque partis sententia non

C destі-

destituta est argumentis ... conformatis, quæ huc apponere per brevitatem non licet. Probabilius autem videtur, quod, cum in multis non asthmaticis hic accusatus pulmonum coalitus se obtulerit, ab hoc solo asthma deduci haut possit; sed plerumque, ubi suspirium & dictus pulmonum status apparuerunt, alia labes etiam adfuerit, vera asthmatis causa, ut duobus exemplis confirmabimus, alterum ex *Eph. Germ. ann. 1. obs. 68.* promentes, ubi phthisicus & simul asthmaticus pulmones tanquam clavis pleuræ affixos exhibuit, sed præterea quoque hos duplo majores, ac solent, & pure ac scirrhis refertos; Alterum verò ex *Colleg. Pathol. sæpe laudati D. Wedelii*, qui suspiriosum 60. annorum aperiens pulmones penitùs quidem adnatos, juxta tamen ichore repletos se offendisse dicit. Sic dicta pulmonum connexio cum labe sociâ pluribus confirmari, prætereà plures quoque aliæ causæ adduci possent, nisi abrumpendum esset; video enim hoc caput præter spem excrevisse.

Caput Quartum
De
Differentiis.

DIFFERENTIAS asthmatis causa, locus, pars affecta & modus generationis variant. Dividunt alii asthma in siccum & humidum; ita ut hoc à sanguine & sero peccante, illud à causâ acri pulmones rodente, exsiccante, vel spasmum inferente aurâ oriatur.

Aliud diuturnum est & perseverans, aliud recens & remittens, vel periodicum.

Asthma quiescens facile resuscitant ira, terror, timor aliique animi affectus, qui desinentes nullum in pulmone vestigium relinquunt, veluti in aliis morbis convulsivis non infrequens vid. *Rolf. diss. anatom. p. 184.*

Datur etiam asthma hæreditarium, quod quandoque in nepotes transplantatur, licet in filiis non emergat: in his quippe latet, in illis autem ex ideis seminalibus se evolvit, prout

prout diæta, locus, & alia adminicula illi velificantur. Æmulari hoc videmus plantas quasdam locum congruum amantes, ubi citius ac felicius crescunt.

Caput Quintum
De
Signis.

UT Judex secundum acta & probata sententiam laturus testibus habilibus indiget; ita medicus de morbo sententiã laturus, certis signis ceu testibus carere nequit:

Signa hæc de præsenti ac futuro statu informant. Qui in juvenili ætate post cibum anhelant & aliàs destillationib⁹ & tussi subinde corripi solent; item qui angustos habent pulmones arctamque thoracem, hi ad anhelationes & asthma opportuni sunt. Facilè quoque asthma incurrunt illi, qui vel naturâ, vel otio, vel victus intemperantiâ redditi sunt obesiores. Vid. *Laur. Scholz. Consil. med. 92. p. 245.* & *Franciscus Feyneus Medicinæ Pract. l. 3. c. 5. p. 348.*

Præsentem hunc affectum produnt in sensus incurrentia v. g. respiratio difficilis, crebra, densa, quæ dyspnoeâ major, orthopnoeâ verò minor, præsertim si quædam ex supra dictis causis præcesserit, si excreta & retenta non debito modo se gerant, si tempestas subitò irruat frigida & humida, vid. *Coum. Aph. 5. 13. 17. 22. & 23.* si noctu vehementius urgeat, ac interdiu.

Si ab aëris asperitate, adest sæpe raucedo, coryza, tussis, sputi fluidi ejectio & similia, quæ humidum asthma ostendunt. Spasmodici asthmatis character est, quod simul & semel ingruat, nec sputum adjunctum habeat; in iisque, qui aliarum partium spasmo aliàs crebrò sunt obnoxii, notatur aura vel vapor spasmodicus nonnunquam etiam ad fauces & gulam usque ascendens.

Periodicum quandoque à spasmo, quandoque à sangvine seroque tùm quantitate, tùm qualitate peccante, turgescente atque pulmones rumpente, proficisci potest. Turgescen-

ſcentia autem illa innoteſcit ex pulſu, urinâ, febri, calore & ſudore ſubito, diaphragma ſpasmo videtur conſtringi, Zona quaſi obſervatur ligare atque detinere illam partem, urget in dorſo angor & dolor quaſi premens ibi, ubi adhæret vertebris diaphragma, quoties inſpiratione aër in pulmones introitum affectat.

Quando hypochondriacum malum ſtipatur aſthmate, illud pateſit ex triſtitiâ, torpore, alvi difficultate, item tumore aliquali in ſiniſtro hypochondrio, magis flatibus inteſtinum diſtendentibus, quàm magnitudini lienis tribuendo.

Si à ventriculo, præter alia id ſignificant ructus, nauſea, conatus vomitorius, aut vertiginis inſultus.

Tubercula, it. vomica, ut & ulcus pulmonum plerumque innoteſcunt tandem ex ſputo cruento ac purulento, cui, ſi phthiſis vel hectica juncta eſt, febris lenta, ſudor frequens, appetitus proſtratus, macies, vires proſtratæ &c. hunc hoſtem manifeſtant.

Quoad Prognoſin ait *Lindenius l. 3. ʃ. 65. p. 227.* per ſe longum eſſe aſthma; ſed longius, quod à pituita, quàm quod ab ichore eſt. it. notatu digna ſunt quæ in Coll. M. S. *l. 2. c. 49.* habet verba, ſcilicet: hactenus nullum aſthmaticum ex toto reſtitui, pluribus tamen opem attuli & curavi multos, qui ſi benè vivant, benè habent, ſi errorem committunt, recidivant in aſthma. Neminem novi, qui aſthma inveteratum curavit. Alioquin id ſenum fidus eſt Achates usque ad urnam, ut ſignificat *Hipp. 2. Aph. 40.*

Cæterùm ſalus aut mors prædicenda, ex cauſis & ſubjecto hauriri poteſt. Conſentit *Cous lib. prognoſt. comment. 2. l. 6.* docens, quòd in aſthmate mortem prænunciet virium ægri lapſus, morbi robur atque renitentia.

Decollat itaq; ſpes, ubi præter hactenus dicta cum gibbere eſt junctum aſthma, effato *Hippocratis 6. aph. 46.* ubi particula ἐξ poſt notat, ut Græcæ Linguæ cultoribus notum, vult itaque textus, quod ſi gibbus aſthmati, (gravis morbus gravi alteri) accedat ante pubertatem, lethale ſit. Si in juvenibus à ſiccitate pulmonũ, vel ſola, vel etiam integri corporis macie comite perſe-

perſeveret, nec à ſola ſpasmodica cauſa ſuperabili, eventus dubius, nec melior hæreditarii (mos enim horum morborum pejor eſt, quam adſcititiorum) ſpes affulget.

Lethale etiam ſymptoma juxta *4. Aph. 50.* declaratur ſpirandi difficultas & delirium, quod accidit in febribus non intermittentibus. Malum quoq; eſt, ſi poſt morbos acutos pleuritidem, peripneumoniam pertinax, ſiquidem tabes, ulcus immedicabile, aut ſimilis labes vix ſuperabilis adeſſe inde colligitur. Lethale porrò in pueris, item ſi anhelitus per os & nares exiens frigidus, tardus & parvus, ſi cogitur ſuper pedes ſtare, anhelitum habere volens *vid. Foreſt. obſ. l. 16. 10.* Periculoſum juxta *Petræum in noſolog. harmon. diſſert. 18.* Spiratio tremula, ſpiritus inæqualis, inordinatus, intermittens, deficiens, parvus, tardus, itemque pulſus ex tardo factus nimis creber, languidus, intermittens, ſyncope, mortis ſunt nuncii.

Tuſſis ſi in vehementi aſthmate prius adfuit, quandoque non ſine periculo ceſſat. Si eidem gravi ſoporoſi affectus jungātur, vita periclitatur vid. *Carol. Piſon l. c. p. 222. Raymund. Jo. Fortis Profeſſ. quondam Patavinus celeberrimus Conſult. & Reſp. med. 74. cent. 3. pag. 338.* aſthmaticorum pleroſque in hydropem prolabi obſervavit, rationem hanc ſubjungens, quod, cum juſtâ ac conſvetâ deficiente cordis ventilatione calor ejusdem innatus neceſſariò patiatur, fieri non poſſit, quin & calor ab eodem influens ad jecur diffuſus valdè langveat & labefactetur. Idem *conſult. 7. cent. 2. p. 133.* dyſpnoeam levem neglectam in aſthma, & tandem in orthopnoeam mutatam obſervavit.

Contra autem meliora ſperare jubent vires ægri adhuc fortes, cauſa ſublatu facilis, ſi medicamenta benè operentur, æger ſit juvenis, morbus oriatur à frigiditate, vel inæquali aëris mutatione, graviora alia non adſint ſymptomata. Si in febribus accidat, ſi ſequatur evacuationes ſangvinis vel ſeri ordinarias ſuppreſſas, hæ autem revertantur naturâ vel arte, aut per alias vias fiant, ſi medicamenta in tempore adhibeantur, quod omnium primarium eſt. Sed ad

Caput Sextum
De
Curatione.

VEtus aſthma mirabile phantasma, quod nullum curat cataplasma, quod ſicut in juvenibus curatu eſt difficile, ita in ſenibus incurabile, verba ſunt *Hertodt in crocologia p. 124.* miſerè miſeros ſolantia, niſi lætiora his adderet: qui poteſt ſperare nihil, deſperet nihil; ubi deſperatum, adhuc crocus ſolabitur.

Non novum ſcilicet eſt, quòd quandoque prognoſtico relicti è mortis faucibus eripiantur, ſi accuratam medendi methodum uſu probata remedia ſecundent; duo enim hæc in medicinâ utramque faciunt paginam & poſſidenti famam conciliant. Cæterùm ſi arma hoſti arcendo ſufficientia teneat, iisque rectè utatur medicus, officio ſuo functus eſt. Rèſiſtendum autem morbo non ſolùm præſenti, ſed etiam futuro.

In paroxysmo requiritur aër temperatus, qui tamen magis ad calorem, quàm frigus inclinet: inprimis ab eo ſibi caveant, qui ſpasmodico laborant aſthmate.

Ubi animadvertet medicus ὀργασμὸν ſanguinis, atque ita V. Sonis indicans adeſſe, ſepoſitâ religione *Helmontii* in memoriam ſibi revocet illud *Epiphan. Ferdinandi hiſt. med. p. 145.* ex *Hipp. aph. 6. l. 2.* Quicquid medicamenta non ſanant, ferrum ſanat, quicquid ferrum non ſanat, ignis ſanat, quicquid ignis non ſanat, incurabile eſt. Elegans hanc in rem eſt locus *Harvæi exercit. 3. de circulat. ſang p. m. 233.* in quo ſe vidiſſe ait aſthma periculoſum ob ſanguinem excandeſcentem, & intumeſcentem, quâdamque fermentatione inflatum, (ſicuti efferveſcens mel & lac) à quo adeò diſtenti pulmones, ut ſuffocatum fuerit animal. additque ſe expertum eſſe à ſuffocationis aſthmaticæ ſummo diſcrimine cucurbitis affixis & multâ ſubito gelidâ affusa liberatos fuiſſe non paucos. Quin ipſe

Rio-

Riolanus asthmaticus per triginta annos solâ V.Sone restitutus dicitur.

Cauteria, cucurbitulas & frictiones in & extra paroxysmum laudantes respiciunt ad derivationem ac revulsionem circulatione sangvinis avertentes causam. De fonticulis refert *Helmontius*, quod juvent eam saltem ob causam, quatenus totalem massam minuunt, tàm laticis, quàm cruoris alimentarii *l. asthm. & tuss. §. 74.* Si à fluxilitate seri ortum mitius affligat, nec periculum in morâ sit, purgantia conveniunt; magis tamen proficua, (ut omnia medicamenta asthmatica) in formâ humidâ, quàm siccâ. Thoracicis quandoque addita refractâ dosi citiorem opem pollicentur. Cæterùm an in ipso paroxysmo licita, docet *Sennertus l. a. Ludovicus Septalius Animadvers. l. 6. §. 140. p. 176.* ea in paroxysmo rejicit, ne irruens materia ad locum imbecilliorem & solitum ruat, & subitò ægrum interimat suffocando, contra ibidem *§. 135. p. 174.* legitimum tempus exhibendi tradit.

Quod ad vomitoria spectat, quidam in excessu audaciâ, quidam verò in defectu timore peccant, illud facit *Rulandus in observat.* qui ubique vomitoria adhibuit, ut ex *cent. 1. obs. 56. cent. 3. obs. 96.* & plurimis aliis liquet. Idem ▽am suam benedictam, (cujus genuina descriptio *in cent. 5. obs. 95.*) à ʒj ℥j, panacæam asthmatis salutat. Convenit hæc, ubi vitium in ventriculo, in asthmate præcordiali, ubi pulmones integri, tunc enim quandoque totum absolvunt negotium, effato *Wedel. Colleg. Pathol. it. in Disp. de vomitoriis.* Si scilicet nullum contra indicans sit. Si enim in vehementi suffocatione vomitoria exhibeantur, periculum suffocationis absolutæ imminere ait *Ludov. Septal. l. c. §. 136. p. 174.* Asthmaticum citra vomitum spontaneum suffocatum fuisse scribit *Sylvat. cent. 2. consil. 49.* Seliguntur huic usui sirupus emeticus Angeli Salæ, oxymel de Peto Quercetani, & ♀us emeticus ad compositionem Wedelii, variis formulis aptus.

Clysteres quoque in paroxysmo (licet *Septalio l. 6. animadvers. §. 142. p. 176.* malè audiant,) nisi summè exsiccata sint corpora, & ulcera pulmonum, alvi fluxus, sudor nimius obstent,

ſtent, proſunt. materiam quippe ad partes ignobiliores vehunt, quibus addi purgantia & ſtimulantia queunt. Sique malum moram non ferat, ut clyſteres artificiosè confici posſint, ex chamomill. in aqua vulgari coctâ, additis ſale melle & oleo vulgari; aut ex ▽a tepidâ electuariis officinalibus, ſirupis, ungventis oleis aliisq; ſcopo velificantibus additis, tales injectiones, commode fiunt. vid. *Sennert. l. c. p. 327.* Præ aliis pueri ac infantes hos requirunt, cum nihil in iis æquè benè ſerum evacuet, citra quam eductionem lata porta epilepſiæ panditur. *Lindenius Coll. M. S.* blandè lenientia, & ſecreti loco commendat rad. tuſſilag. vel hyſſopum in lacte coquenda.

Alias notum, quòd, ubi aſthma profectum à ſuppreſſione ſeri vel ſangvinis, ſtatus naturalis medicamentis appropriatis reſtituendus, ſic materiâ evacuatâ effectus ſeu vitium ceſſabit. Sic ſi ſcabies vel podagra medicamentis intempeſtivis repulſa, volatilibus à centro ad circumferentiam revocanda eſt. Commendat *Frid. Hoffmann. meth. med.* esſ. helen. fumar. ℞am ♆is, ℥ii,

Si à fumis metallicis, imprimis ☿ii & carbonum, commendat alexipharmaca ſudorifera continuata *Olaus Borrichius in act. med. Haffn. ann. 1673. obſ. 79. Hoffm. l. c.* extollit decoctũ radicis enul. fœniculi, ♃rim ℥ii, & ♆ ⊙tum ℥ii. *Horſtius l. 7. obſ. 25.* ſi à ☿libus, ☿dulcem, bezoardicum ⊙re & turpethum minerale laudat. Sumunt etiam quidam ad ſe præſervandum panem butyro copioſo illitum.

Si à potu frigido, inſtar omnium bellis experimento *Mindereri* commendatur: poſſet in forma acetarii exhiberi.

In aſthmate ſpaſmodico vel convulſivo *Helmont.* epileptica deſiderat: quicquid, inquiens, epilepticum adultum ſanat, etiam aſthmaticum *l. aſthm. & tuſſ. l. 30. & 40.* Hinc locum habet juxta *Dekerum comment. in Barbet. pr. c. 3.* ⁓ ⊖ ♓ci c. ℞a croci & ▽a cochleariæ, proſunt ♃ina, ⊖ia volatilia, caſtorina thoracicis mixta. Si flatus in culpâ, eſſentia carminativa *Wedelii* & ⁓ ⦶ dulcis in ſubſidium vocanda.

Diaphoretica & ſudorifera cum in ſeri vitiis uſu ſuo non careant, neque hîc planè omittenda, ſed ſi indicatio adſit, nec

aliud

aliud quid impediat, præscribi possunt. Præferuntur tamen semper medicamenta temperata & alia, quæ sollicita celeberrimorum medicorum experientia pulmonibus specificè tribuit: Sic gummi ♓cum, ✢ scillit. millepedes commendat *Deodatus. Panth. Hygiast. l. 3. c. 22. Ludovicus Mercatus de intern. morb. curat. l. 2.. 4.* & ex *Aretæo Rolfinc. Epit. p. 125.* Germanis dicuntur die Eselgen / Kellerschaben / latent in cellis sub doliis colore cineritio, aselli quibusdam dicti. Facilius se sistunt, si patina jure calido carnis repleta trabibus, vel parietibus, ubi quiescunt, apponatur. Addendi his ↜ asthmaticus Michaëlis, bals. 🜍 anisatus, fecula ari, ☿ diaphoret. ☿ ♂le cachecticum, Gummi ♓cum in vini Rhenani ℥ij & 🜄 hyssopi ℥iij solutum, ↜ ⊖ ♓ci anisatus, fœniculatus. Nicotiana ab *Horatio Augenio. Ep. med. l. 4. c. 19.* commendata rejicitur à *Möllenbroccio medull. prax. Dorncrell. l. 3. c. 26.* plus videtur ei tribuendum in asthmate humido, quàm sicco, it. ἐυπόριςα *Wedeliana* ex selectioribus & probatis constantia, elixir pectorale, ⁂ bezoardicum, pulveres pectorales, pulvis diaireos reformatus variè miscenda. Egregiam quoque spem pollicetur potio illa, quam in *Colleg. Timæano* nobis communicavit, quæ ℞ 🜄 hyssopi, tussilag. marrub. à ℥j. chærefol. rorell. botryos à ℥ß. asthmat. Rudolph. Imperat. ʒVI. ↜ asthmat. ʒj. elix. pectoral. Wed. ℈ij. looh ad asthma usitat. oxymel. scillit. à ʒiij. M. *Sorbait med. pr. part. 1. c. 44.* maximè laudat sequens ℞ oxymel. scillit. sirup. de hyssop. à ℥ij. extr. croc. ℈j. fl. ⊖ ♓ci gr. XXIV, de quo cochlear j. sæpe exhibeatur cum ℈j. sperm. ceti. Ultimum hoc sæpe sacra anchora muliercularum, ad quod confugiunt, wenn die Kinder röcheln / propinatur cum ⁂ amygd. d. vel jusculo calido vid. *Tim. Ep. & Cons. Ettmüll. in dissert. de sperm. cet. §. 9. 10.* imprimis autem prodest, ubi vitium est ex sanguine in præcordiis. *Borellus hist. & observ. rar. Medico phys. cent. 4. obs. 46.* Flores rorismarini, & in defectu eorum folia in vino optimo & melle ad dimidiæ partis consumtionem cocta, & ante somnum hausta asthmati mirè conferre ait.

Ex his & aliis pluribus ſimplicibus ac compoſitis ex Schönbornio, Macaſio aut aliis auctoribus hauriendis, medicus exercitatus pro lubitu formulas commodas ægro præſcribere poteſt. Notari vero velim

I. Ut, quemadmodum humores varii, modò tenaces ac viſcidi, modo verò fluxiles exſiſtunt; ita his remedia accommodentur, neque incraſſantia cum incidentibus & becchica cum reſolventibus permutentur, vid. *Exc. Dn. D. Wedelius de med. facult. c. de thoracicis.* Cæteroquin non prodeſt medicus, ut potius obſit. Valet & hoc in opiatis, quæ cum hac cautelâ adhibita ſpem non fruſtrantur, reſolvunt quippe grumos & vaporum ad diaphragma aditum impediunt, ut idem docet *in Opiol. p. 110.*

II. Curæ ſit quoque gladiatorum illud: *repete*, talis enim eſt materiæ viſcidæ ac rebellis ratio, ut potius repetitis medicamentis, quàm vi auſcultet v. *Hoffmann. ap. Scholz. in Conſ. 92.* Conſultius etiam, ubi impacti humores, medicamenta in formâ liquidâ, (ut ſupra monitum) quàm ſiccâ & ſpiſsâ ad ſcopum conſequendum ordinare.

III. Quod ſecundum prudentiſſimum *Ludov. Septal. l. c. §. 147. p. 177.* monitum, quamvis ad eundem ſcopum ſpectantibus eadem ſervanda ſit intentio, varianda tamen ſint remedia.

Suffimenta quidam adhibent, fidē expertis relinquimus, in paroxysmo non ſvademus, præſertim ſuſpecta ſunt, quæ ex arſenico quovis modo correcto fiunt, quamvis non deſint, qui adhibeant, pro ſandaracha Arabum, ſeu gum̄i juniperino Græcorum ſandaracham ſeu arſenicum ſubſtituentes, ut docet *Bonetus Mercur. compit. pag. 600.* De noxâ vid. *Ammann. Med. crit. caſ. 98.*

Non oberit quoque in paroxysmo naribus admota ▽ & balſ. apoplect. ✠ rut. in ſpongiâ oblata. ~ ⊖Ӿci vinoſus. *Bruele in pr. med.* ſvadet pediluvium ex decocto fl. chamomill. melilot. betonicâ, ſalviâ, ſampſucho, roremarino &c. vid. *Maſ. H. M. l. 2. c. 2.* Si externis opus ſit, pectori applicentur

empl.

empl. de melilot. diachyl. c. gummat. oxycroc. fil. Zachar. de spermate ceti, unguentum nervinum, pectorale, de castoreo & alia.

Extra paroxysmum præservandi scopo quæ conducant, pro diversis causis medicus ex ante dictis facile colliget: plurimum autem proderit ægrum ipsum etiam cum medico morbo adversari, accuratâ sc. diætâ, cui præter ea, quæ sub initium hujus capitis tradidimus, addimus, ut

Quoad aërem loca pulverulenta mutentur, vitentur, aut, si hoc fieri nequeat, nares & os linteo obvelentur. *Gvilielmus Fabricius* vestem pelliceam cygni singulari proprietate affectui huic adversari scribit *pag. 520.*

Cibus sit εὔπεπτος, morbo & causis contrarius, non crudus, crassus & flatulentus; lactis, viscidorum, piscium plerorumque usus exulet, aut cibi condiantur aceto, baccis juniperi, thymo, salviâ, roremarino, semine cumini pratensis, butyro & saccharo. Decoctum raparum commendat *Crato Consil. 21.* Præterea ex parciori cibo, quàm largiori, melius ægrum se habiturum refert *Helmontius l.c. §. 71. & 75.*

In potu caveatur vinum, nisi sit enulatum vel carminativis ac thoracicis correctum. Cerevisia sit defecata, probè cocta. Numburgensis ob virtutem ⦶ sam ac diureticam egregia. Breyhana non item vid. *Mœb. Epit. p. 520.*

Somnus longior conducit macilentis & quibus fervidus est atque agilis sanguis, qui verò cachexiâ, vel sangvine ac sero viscido præditi sunt, vigiliis aliquo modo utantur. Decubitum supinum noxium declarat cum *Aretæo Septalius Animadvers. l. 6. §. 144. p. 176.* ob strangulationis periculum. Motus sit moderatus in aëre imprimis crasso, vel hyemali tempore. Major cæteroquin admitti potest obesis, quàm macilentis.

Affectus rationis fræno coërcendi, imprimis terror, ira.

Alvus aperta prodest, si non naturâ talis, arte procuretur. Urina etiam liberè fluat. Venus non sit nimia.

 Omnia

Omnia tamen hæc ex præſcripto prudentis ac rationalis medici ordinanda. Hiſce pedem figo. L. B. ſicubi erravero, humanitas Tua me excuſabit: prodeſſe volui & meliora doceri non erubeſco.

TIBI verò ÆTERNE DEVS, humillimas perſolvo gratias pro ſummâ, quâ conatibus meis adſpiraſti, clementiâ, devotè obſecrans, ut eâdem benedictione hos poſthac ita dirigas, ut vergant in Nominis Tui gloriam & proximi ſalutem.

AScendis cathedram doctus, ſertumque repoſcis,
Quod dotes animi promeruere tui.
Perge bonis avibus fructusque laboris anhela,
Sic Tibi, ſic patriæ laus eris atque decus.

Convictori dulcisſimo
lmq. f.

CASPAR SAGITTARIVS, D.P.P.
Acad. h. t. Rector.

Auſpi-

AUſpiciis fauſtis cathedram conſcendis Amice,
Pœoniam, ut capias meritis condigna brabea.
Ex animo grator. DEVS hæc Tua cœpta ſecundet!

Clariſſimo Dno. Doctorando de novis honoribus ex merito collatis gratulor animitùs

PRÆSES.

IN motum ut fabricæ cieatur terrea moles,
concurrit pulſor visque ſtupenda triplex.
Ignis vitalis ſcintillat perpete niſu,
aër ſufflatur, pellitur unda ſimul.
Tu ſpiranti auræ dum laxas pectora, laudem
eximiam meritus dignus honore clues.

Clariſſ. Dn. Doctorandi honoribus, quos ex merito capesſit, ex animo feliciter acclamo

Georg. Wolffg. Wedelius, D.

ASTHMATICOS sanare probas,
Hüselitte colende;
Unde Tibi surgit gloria, fama,
decus!

*Nobiliss. Dno Doctorando, Amico pl. honorando,
ex merito collatos honores grat.*

August. Henr. Faschius, D. P. P.

WEr seinen hohen Geist stets zu der Weiß-
heit lencket/
Und nach der Ehren-Burg mit schnellen
Schritten steigt/
Dem wird vor Müh die Ruh/ vor Last die Lust
geschencket/
Daß sich die Tugend-Cron auf seinem Schei-
tel zeigt. (Bächen/
Wächst wohl der Lorber auf an denen Faulheits-
Woselbst der Müßiggang in seinen Lüsten
liegt? (chen/
Kan auch da eine Hand die Tugend-Rosen bre-
Wo sich der Faulheits-Gifft an ihre Knospen
schmiegt?
Sein Wuntsch/ **Hochwehrter Freund**/
Sein Sehnen und Verlangen

Gieng

Gieng stetig nur dahin/wo Ruhm u. Ehre lebt;
Er mochte nicht am Staub der schnöden Faul-
heit hangen/
An dem sonst mancher Mensch mit seinem
Geiste klebt.
Er suchte seine Lust in Kunst-erfüllten Schriften/
Aus welchen kluger Witz/und hohe Weißheit
leucht/ (ten/
Die ietzo seinem Fleiß ein solches Denckmal stif-
Dem Cedern/ Stahl und Ertz/ und steiffer
Marmel weicht.
Was der Hippocrates mit tieffem Geist geschrie-
ben/ (setzt/
Und was Galenus hat der Nachwelt aufge-
Hat Er mit Emsigkeit bey unsrer Saal getrieben/
Und sich an derer Schrifft und theurer Lehr
ergetzt.
Drum muß nun auch sein Fleiß erwüntschte
Früchte tragen/
Die Ihm der Musen Gott mit eignen Hän-
den zahlt/ (gen/
Und Ihn bald setzen wird auf jenen Ehren-Wa-
Wo Sammt und Purpur Ihm / sein kluges
Haupt bestrahlt.
Wir wünschen Glück darzu/Glück zu den künft'-
gen Ehren/

Der Himmel segne Ihn in seinem Tugend-
Lauf.
Dañ soll sich unser Wuntsch/ **Hochwehrter/**
recht vermehren/
Wenn jene Stimme rufft: **Freund rücke
doch hinauff.**

Aus Schuldigster Obligenheit hat dieses
Wenige dem Herrn Doctorando
glückwüntschend hinzu setzen wollen
und sollen

Die

Sämtliche Tischgesellschafft.

F I N I S.